

LAAT TAAL TOL, KANTEL EN SING

Onderzoek integrale curriculumontwikkeling taal en cultuur, in opdracht van SLO.
Auteur Mara van de Ploeg, uitgeschreven interview Eline Krottje.

Dit interview is uitgeschreven op verzoek van Eline Krottje die het artikel op de website wil publiceren. In het kader van het nieuwe domein Taal & Cultuur uit het eindadvies van Schnabel (Platform onderwijs 2032, 2016) is gesproken met Eline Krottje. Ze is verantwoordelijk voor de projectorganisatie bij TaalTol, een stichting die in verschillende projecten taal en cultuur integreren. TaalTol initieert, organiseert en faciliteert projecten die taal verbinden met kunst & cultuur in al zijn facetten. Volgens Eline leeft het bij scholen om taal en cultuur bij elkaar te brengen. Zelf vindt Eline dat taal cultuur is, ze zijn onlosmakelijk verbonden: de letter A is ook een beeld. In het interview hebben we het vooral gehad over taaltreffers, een nieuw project van TaalTol dat taal en cultuur integreert. Het bestaat uit vier hoofdsessies, de taaltreffers, en die bestaan alle vier weer uit vier workshops. Momenteel wordt er gekeken bij groep 1 tot 8 hoe dit een aanvulling op taal- en cultuureducatie zou kunnen zijn. De ICC'er en taalcoördinator worden ook bij het project betrokken om te kijken hoe de taal en cultuuroelen bij het project passen en hoe het binnen de school past. Cultuur wordt binnen dit project ingezet als motor. Volgens Eline vallen er veel dingen onder cultuur maar bij de scholen focust ze nu op grafische technieken. Wel is het de bedoeling dat de andere onderdelen van cultuur er later bij komen.

Hoe is taaltreffers opgezet?

Er is gekeken naar de leerlijnpsters taal en cultuureducatie van SLO en daar is een nieuwe, gecombineerde, leerlijnpster uit gedestilleerd. Hierin staan taal en cultuureducatie naast elkaar met de bijbehorende kerndoelen en domeinen. Op die manier wordt er een kern ontwikkeld die overall gelijk is maar is er ruimte voor een school om een eigen invulling aan taaltreffers te geven. Het uiteindelijke doel van Eline is om een kader te ontwikkelen waarbinnen de scholen zelfstandig kunnen shoppen met de geruststelling dat ze altijd een goed project hebben.

Van projectbasis naar programma naar programma voor laaggeletterden

De projecten van TaalTol waren altijd op projectbasis, met taaltreffers wordt geprobeerd een programma op te zetten. Het project zit momenteel in de verdiepingfase en komend schooljaar volgt dan de implementatie. Er worden verschillende fasen doorgelopen om te kijken wat wel en niet werkt. Taaltreffers moet een van de hoofdprojecten worden van TaalTol. Maar tegelijk wil Eline kijken hoe het omgezet kan worden naar laaggeletterden. Die hebben vaak een weerzin voor school en leren en moeten dus weer plezier in het leren krijgen. Taaltreffers geeft ze dan de kans om vrijer te leren omgaan met taal en zich zekerder te voelen in/met taal. Er moet dus ook een leerlijn voor deze groep komen.

Taal in taaltreffers

Qua taalvaardigheid wordt er binnen taaltreffers gewerkt aan reflecterende vaardigheden, betekenis geven, uitdrukkingsvaardigheid, woordenschat, luistervaardigheid en spreekvaardigheid. Technische taalvaardigheden komen niet zozeer aan bod, dat is volgens Eline wat er binnen het reguliere taalonderwijs wordt gegeven. Er wordt dus gefocust op taal als cultuur. Wel komt het spelen met letters aan de orde: een *n* gebruiken in plaats van een *r* en dan het laatste pootje weglaten zodat je een *r* hebt. In het algemeen leren kinderen de taal meer zien en leren ze spelen met woorden: woorden omdraaien, daar weer nieuwe woorden/letters uit selecteren. Ze leren fantaseren met taal en woorden van alle kanten bekijken.

Fantasie moet je triggeren

"Je kunt bij fantasie niet zeggen dat die er niet is, je moet hem triggeren. En dat is je taak als leerkracht". Eline gelooft dat iedereen fantasie heeft maar het vermogen het te verbeelden is een andere zaak. Veel kinderen durven niet. Daarom begint Eline vaak met de achtergrond en bouwt ze het daarna op. Je maakt dus eigenlijk iedereen een beetje onzeker in het begin om op die manier ervoor te zorgen dat iedereen op hetzelfde niveau zit. Hoewel er altijd kinderen blijven die vrijer zijn. In alle projecten is vrijheid wel erg belangrijk. Bij de lessen leer je de vaardigheden die je nodig hebt om je te kunnen handhaven in de maatschappij maar je leert ook om die toe te passen zoals het bij jou past. Daarnaast leer je kinderen omgaan met (scherp) gereedschap en dat ze dingen goed moeten achterlaten en dus moeten schoonmaken.

LAAT TAAL TOL, KANTEL EN SING

Ook samenwerken, zowel op natuurlijke wijze als op meer vooropgezette manier, is belangrijk in de projecten en is belangrijk voor de ontwikkeling van de kinderen zelf.

Plus- en minpunten

Kinderen werken zomaar twee uur in opperste concentratie. Vaak ook tegen alle verwachtingen van de leraren in. Verder komen ook creativiteit en oplossingsgerichtheid naar boven bij de kinderen. De kinderen kunnen dingen waarvan niemand dacht dat ze het konden. Ze leren ontdekken, echt goed kijken en heel goed luisteren.

Eline noemt als grootste valkuil dat het vaak moeilijk is om docenten zover te krijgen dat ze het niet zien als bezigheidstherapie, maar als een aanvulling op de lessen. In nieuwe projecten wordt dit ook anders aangepakt, hier worden afspraken met directie en docenten gemaakt om af te spreken hoe ze de projecten in de lessen kunnen oppakken. Het is dus een voorwaarde dat leraren zich betrokken voelen bij het project. Verder denken veel leraren "moet dat nou? Dat kunnen we zelf ook wel". Maar als ze bezig zijn, realiseren ze zich pas dat ze het niet zelf kunnen. Hierbij komt ook dat veel leraren doel-/resultaatgericht denken: je moet je aan de opdracht houden. Eline is daarentegen heel procesgericht, je geeft wel een opdracht mee maar hoe je bij het eindpunt komt is je eigen verantwoordelijkheid. Verder zouden leraren in de taallessen al aandacht aan het komende project kunnen besteden maar helaas gebeurt dat (nog) niet. Na afloop van het project krijgen ze het boek (bij het project Taaldwalen) en daar zou dan ook nog iets mee gedaan kunnen worden: voorlezen, de rest erbij betrekken, et cetera. Dit gebeurt tijdens de presentatie. Het idee is dan ook om het voor- en natraject bij taaltreffers te integreren waarbij handreikingen worden geboden hoe dat vorm zou moeten krijgen.

Doorlopende leerlijn en kern en keuze

Taaltreffers moet een doorlopende leerlijn –horizontaal en verticaal - bieden. Er komen projecten voor groep 2 tot en met groep 8 en tegelijkertijd worden ook onderdelen zoals geschiedenis erbij betrokken. Hierdoor kunnen scholen ook de diepte in. De focus ligt bij taal- en cultuureducatie maar er zijn ook veel zijpaden die bewandeld kunnen worden. Eline zou graag zien dat taal- en cultuureducatie in de volle breedte langs het kerncurriculum lopen. Daarnaast kan je cultuureducatieprojecten met kunstenaars doen die passen bij de keuzes van de school en daar kunnen scholen dan mee spelen.

Toetsing en professionalisering

De kerndoelen zijn de toetsing en daar moet je aan voldoen. Daarnaast komt dan nog een stukje technische vaardigheden. Zo zijn er leerlingen die een enorme fantasie hebben maar zie je daar, in het uiteindelijke werk, niks meer van terug. Als je langer met die kinderen zou werken, zou je meer inzoomen op het vermogen verhalen te vertellen en de technieken erbij zoeken omdat uit te voeren. Momenteel is de toetsing voor taaltreffers nog in ontwikkeling. Wel heeft Eline hier ideeën over: de producten moeten worden opgenomen in een portfolio. Toetsing heeft te maken met ontwikkeling. Je wilt dat een kind zich verder gaat ontwikkelen dus je toetst op idee. Maar dat hangt af van de opdracht. Bij taaltreffers wordt uitgegaan van de brede ontwikkeling. De talentontwikkeling per leerling is wat buitenschools aangeboden moet worden, maar daar kan je een school wel in adviseren.

TaalTol biedt kunstlessen aan leraren vóór het project om ze bij het project te betrekken. Dit is vaak lastig omdat er weerstand is. Deze lessen zijn niet verplicht. Het doel is dat de projecten/programma's overdraagbaar zijn. Zodat er niet meer iemand langs hoeft te komen om de lessen te geven. Hoe dit er precies uit moet zien weet Eline nog niet. Scholen zouden bijvoorbeeld een abonnement kunnen nemen maar dat TaalTol nog wel ingehuurd wordt voor af en toe een project. Of er zou een lesbrief kunnen komen met doelen. Het belangrijkste is dat leerlingen procesmatig leren denken en dat ze dus niet steeds een nieuw kunstje leren. Verder is het belangrijk dat iedereen er achter moet staan, anders werkt het niet.

LAAT TAAL TOL, KANTEL EN SING

Conclusie

Taaltreffers van TaalTol is een project dat zeker interessant is voor het domein Taal & Cultuur. Het staat nog in de kinderschoenen maar lijkt potentie te hebben om een mooi programma te worden dat taal en cultuur verbindt. Er wordt specifiek gericht op beeldende kunst met de mogelijkheid om dit later uit te breiden. Verschillende aspecten van taaleducatie moeten aan bod komen in taaltreffers: reflecterende vaardigheden, betekenis geven, uitdrukkingsvaardigheid, woordenschat, luistervaardigheid en spreekvaardigheid. Toetsing en professionalisering zijn punten die nog aandacht nodig hebben om het programma tot een breed inzetbaar programma te maken. Ook moet nog wat duidelijker worden hoe de taalonderdelen die aan bod komen bij taaltreffers, dat ook daadwerkelijk gaan doen.

Referenties

Platform onderwijs 2032. (2016). *Ons onderwijs2032. Eindadvies*. Den Haag.